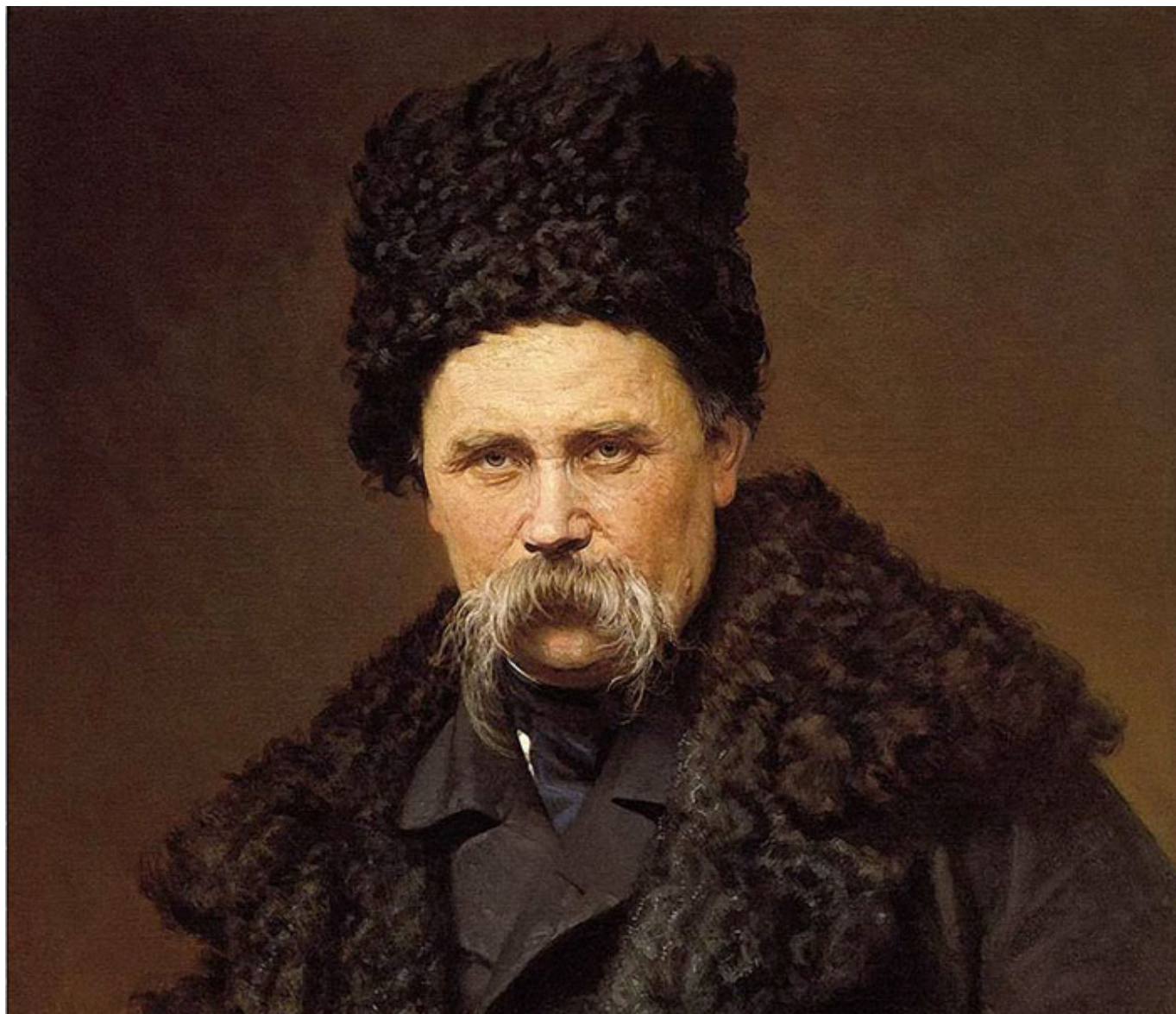

Тарас Григорович Шевченко (1814-1861) – видатний український поет, прозаїк і художник

Тарас Григорович Шевченко (25 лютого (9 березня) 1814, село Моринці, Звенигородський повіт Київської губернії, Російська імперія (нині Черкаська область, Україна) – 26 лютого (10 березня) 1861, Санкт-Петербург, Російська імперія) – український поет, художник, прозаїк, етнограф. Літературна спадщина Шевченка, центральну роль у якому відіграє поезія,

зокрема збірка «Кобзар», вважається основою сучасної української літератури і багато в чому літературної української мови. Велика частина прози Шевченка (повісті, щоденник, багато листів), а також деякі вірші написані російською мовою, у зв'язку з чим частина дослідників відносять творчість Шевченка, крім української, також і до російської літератури.

Тарас Шевченко народився в селі Моринці Звенигородського повіту Київської губернії в багатодітній родині Григорія Івановича Шевченка – кріпака з помістя генерал-лейтенанта Василя Енгельгардта (племінника князя Потьомкіна).

Тарасові предки з батькової сторони походили з Запорізьких козаків. Предки матері, Катерини Якимівни Бойко, були переселенцями з Прикарпаття.

Через два роки батьки Тараса переселилися в село Кирилівка.

Вже в дитинстві Тарас Шевченко проявив інтерес та здібності до малювання та поезії. У восьмирічному віці він вступив на службу до місцевого дяка – вчителя Павла Рубана, де навчився грамоті. В отроцестві його забирають в прислугу поміщика, спочатку кухарчуком, а згодом козачком.

Помітивши здібності Тараса до малювання, пан Енгельгардт віддав 16-річного хлопця у навчання до викладача Віленського університету портретиста Яна Рустема. З переїздом до початку 1831 року у Санкт-Петербург, Енгельгардт, маючи намір зробити з свого кріпака домашнього живописця, послав його в 1832 році на навчання до «різних живописних справ цехового майстра» Василя Ширяєва. Будучи помічником Ширяєва, Шевченко брав участь у роботі над розписами петербурзького Великого театру.

Завдяки Ширяєву юний художник відвідував Ермітаж, та малював статуї Літнього саду. Саме, малюючи одну з скульптур в літньому саду, Шевченко познайомився з художником Іваном Сошенком. Той представив Тараса відомому художнику Карлу Брюлову та поету Василю Жуковському, що був викладачем російської словесності в царській сім'ї. Завдяки Жуковському

та Брюлову, котрі провели благодійний аукціон, за участю царської родини була зібрана сума в 2,5 тисячі рублів. За ці гроші й було викуплено з кріпацтва Тараса Шевченка.

На знак особливої поваги і глибокої вдячності до Жуковського, Шевченко присвятив йому один з найвидатніших своїх творів – поему «Катерина» (згодом, 1842 році, написав однойменну картину на тему поеми).

З 1840 року Тарас Шевченко починає навчання в Санкт-Петербурзькій Академії мистецтв. Там, продовживши вивчати живопис, він видає першу збірку своїх віршів – «Кобзар», яка стає популярною в Російській Імперії. У 1841 році Шевченко закінчує роботу над поемою «Гайдамаки».

У 1844 році, закінчивши навчання, Шевченко повертається до України. В Києві він влаштувався на роботу в тимчасову комісію з питань розгляду старих актів, на посаду художника. Тут познайомився з істориком Миколою Костомаровим, що суттєво вплинуло на формування республікансько-демократичних політичних поглядів молодого художника.

В 1846 році, після знайомства з членами Кирило-Мефодіївського братства, Шевченком була написана збірка віршів «3 літа». Один з віршів цієї збірки мав образливий й лайливий по відношенню до Імператриці зміст. За наказом розгніваного Імператора Миколая Першого в 1847 році Шевченка було затримано і, попри розкаяння поета – відправлено в заслання на службу в Орську Фортецю – простим солдатом з правом вислуги до чину унтер-офіцера, але із забороненою писати та малювати. Однак, попри формальну заборону, писати вірші і робити замальовки засланцю всеж-таки дозволяли. А в 1848 році його навіть було включено в експедицію для дослідження Аральського моря саме в якості художника.

В 1857 році Тарас Шевченко був амнистований (прощений новим Імператором Олександром Другим) і повернувся з заслання до російської столиці. Попри те, що постійне перебування в

Україні Шевченкові було заборонене – в 1859 він приїжджає до України. Та через постійний нагляд поліцейських згодом повертається до Петербургу.

У своїй пізній творчості Шевченко звертається до сюжетів з Біблії та античної історії, створюючи філософсько-історичні поеми зі структурою притчі, або параболи, побудовані на персоналізації тих чи інших ідей.

В останні роки життя поета в Санкт-Петербурзі вийшов друком підготований Шевченком український буквар – «Букварь южнорусский».

Помер Тарас Григорович 10 березня 1861 року. Похований був на Смоленському православному кладовищі Санкт-Петербурга. Згодом прах поета перевезли в Україну та перепоховали на Чернечій горі у Каневі (Черкаська область України) згідно з «Заповітом» Великого Кобзаря.

Тарас Шевченко залишив нам велику спадщину в літературі та художньому мистецтві, зробивши неоціненний вклад в розвиток української культури. Широка популяризація творів Тараса Шевченка розпочалася на початку ХХ століття, коли в Радянському Союзі проводилася політика «коренизації» (зокрема, кампанії з українізації УРСР). Було відкрито пам'ятники поетові в Києві, Каневі, Харкові та в багатьох інших містах України, ім'я Шевченка присвоєно Київському університетові, театру опери та балету; відкрито Державний музей Т. Г. Шевченка, його ім'я було присвоєно навчальним закладам і науковим установам, вулицям, бульварам, площам в усіх республіках колишнього СРСР і соціалістичних країнах радянського блоку.

За межами України встановлено близько 400 пам'ятників Тарасові Шевченку. Найвеличніші з них можна побачити в Москві, Санкт-Петербурзі, Нью-Йорку, Парижі, Празі, Буенос-Айресі, Палермо, Бухаресті.

Твори Шевченка видаються багатьма мовами світу світу.

Починаючи з 1962 року, щорічно присуджуються Державні премії України імені Тараса Григоровича Шевченка в галузі літератури і мистецтва.